

LA NECESSITAT I LA POSSIBILITAT DE PROHIBIR LES ARMES EXPLOSIVES

El dret internacional humanitari i la precisió
de les armes explosives velles i noves

Autoria: Andrea Farrés, Pere Brunet, Camino Simarro,
Virginia D'Arienzo, Jordi Calvo

RESUM EXECUTIU

L'ús d'armes explosives en zones poblades exposa la població civil a un alt risc de mort o lesió i a la destrucció accidental o deliberada de les infraestructures de les quals depèn. Aquest informe tracta els importants reptes que això suposa per al respecte del dret internacional humanitari (DIH) i dels drets humans en general; argumenta que les armes explosives, per les seves característiques tècniques i militars, no poden en cap cas (per molt avançades que siguin) garantir la discriminació entre civils i combatents; i advoca, en conseqüència, per la seva prohibició.

Segons el DIH les parts d'un conflicte armat tenen l'obligació de cerciorar-se que els seus atacs no afecten la població civil ni els béns de caràcter civil. Fins i tot han de fer tot el possible per a preveure si un atac pot causar danys a la població civil que siguin excessius en relació amb l'avantatge militar concret que es preveu obtenir amb aquest atac. El DIH prohibeix tant els atacs directes contra civils, incloent aquells que pretenen colpejar objectius militars i civils o objectes civils sense distinció, com els atacs que puguin causar danys civils incidentals que siguin excessius en relació amb l'objectiu concret de l'atac. Els primers es denominen atacs indiscriminats mentre que els segons es coneixen com a atacs desproporcionats. A través del principi que prohibeix que les armes causin danys superflus o sofriments innecessaris s'han prohibit i restringit, per exemple, l'ús de diferents armes convencionals i armes de destrucció massiva. Això vol dir que a més de les armes, mitjans o mètodes prohibits per les Convencions de Ginebra i els seus Protocols Addicionals, hi ha altres armes que són il·legals o l'ús de les quals està restringit pel dret internacional mitjançant altres tractats internacionals i que, per tant, vinculen només als estats part d'aquests.

Malgrat que el DIH ha aconseguit restringir i prohibir l'ús de diversos tipus d'armes, els atacs indiscriminats i/o desproporcionats en zones urbanes estan a l'ordre del dia, principalment a través de l'ús d'armes explosives. Aquest tipus d'atacs tendeixen a donar-se cada vegada més en contextos de conflicte armat que es lliuren en nuclis de població, afectant indiscriminadament els qui es troben en les proximitats de les explosions. Es calcula que quan s'utilitzen armes explosives en zones urbanes, 9 de cada 10 víctimes són civils. L'efecte d'unes certes armes d'aquest tipus també pot impedir la producció i distribució de béns i serveis essencials per al benestar de la població civil. Els conflictes a l'Iraq, Síria, el Iemen i, més recentment, Ucraïna han demostrat aquests greus impactes en les infraestructures bàsiques i a l'entorn del qual la gent depèn, la qual cosa també genera un gran sofriment i vulnerabilitat, així com efectes a llarg termini en el desenvolupament socioeconòmic i humà de la regió o país en qüestió. També queda patent en aquests conflictes que l'ús d'armes explosives en zones poblades constitueix una de les principals causes de desplaçament, tant a nivell intern com fora del propi país.

Podem concloure per tot això que quan els exèrcits opten per utilitzar armes explosives en zones poblades generen un mal inacceptable per a la població

civil, no sols per a la seva integritat física, sinó també per a la cobertura de les seves necessitats bàsiques i dels seus drets fonamentals.

En aquest sentit, cal desmuntar el mite de la precisió de les noves armes, utilitzat per governs i exèrcits per a justificar determinades operacions militars, al·legant que respecten el DIH i no afecten la població civil. Tanmateix el principal objectiu d'aquestes armes és reemplaçar els combatents humans en els teatres d'operacions, plantejant guerres asimètriques amb un nombre molt més reduït de baixes pròpies. Aquestes noves armes estan dissenyades, per tant, per a disminuir les baixes de soldats en combat però, per diferents motius i biaixos, això no significa ni molt menys que estiguin preparades per a reduir el nombre de víctimes civils. De fet, amb l'ús de noves armes robòtiques i la proliferació de conflictes armats de baix cost i risc per a la part atacant, és molt possible que morin més civils que en els atacs amb armes convencionals. Això es deu en part al fet que aquest tipus d'armes interposa una gran distància física entre l'operador militar, la mateixa arma i els efectes de la seva utilització, la qual cosa pot provocar un distanciament psicològic i moral, juntament amb una disminució de la consciència de la responsabilitat en els atacs efectuats i una encara més improbable rendició de comptes. Amb tecnologies com les bombes de precisió o els drons armats, les guerres són més fàcils de començar i les barreres morals i legals estan encara més diluïdes. La percepció de la possibilitat de dur a terme atacs sense risc pot fer prevaler les solucions militars per sobre de les polítiques, baixant els llindars per a iniciar accions militars. D'altra banda, les noves tecnologies com la intel·ligència artificial permetran que sigui més fàcil pensar en guerres a distància més abstractes, la qual cosa pot portar a més accions militars i a una escalada incontrolada de conflictes en els quals la població civil és sempre la principal damnificada.

Resulten essencials, per tant, les polítiques dirigides a detenir l'ús d'armes explosives amb efectes d'àrea àmplia en zones poblades i l'adopció de mesures humanitàries i de protecció de la població civil, així com un desenvolupament i aplicació de normes internacionals més sòlid i exhaustiu. De la mateixa manera que va ocórrer amb les mines antipersones i les bombes de raïm, només sembla haver-hi una solució possible al problema que suposa la utilització d'armes explosives en zones poblades, i aquesta passa per prohibir-les, estigmatitzar-les i eliminar-les de l'acció de guerra, siguin velles o noves, obsoletes o de recent i avançada tecnologia.

Llegir l'informe complet en:

<http://centredelas.org/publicacions/prohibirlesarmesexplosives/>

#StopBombingCivilians

Si valores les nostres recerques
i vols ajudar-nos a mantenir el nostre
rigor i independència, pots fer-te
soci/a o fer un donatiu escanejant
el codi QR o en aquest enllaç:
<http://centredelas.org/fes-te-soci-a/>

CENTRE DELÀS
D'ESTUDIS
PER LA PAU

Amb el suport de:

